

Magyar Komplex Pszichoterápiás Egyesület

Etikai Kódex

Bevezetés

Az Egyesület Etikai Kódexe (továbbiakban: EK) a mindenkor hatályos magyar jogszabályok teljes körű figyelembe vételével, valamint az Egyesület Alapszabálya és Szervezeti Működési Szabályzata alapján készült. Az EK összhangban áll a pszichológusok, a pszichoterapeuták, az orvosok, a gyógypedagógusok etikai kódexével, az egyetemes emberi jogokkal, valamint az általános etikai alapelvekkel.

Az Egyesület a Pszichoterápiás Tanács Szövetség által elfogadott, jelenleg hatályos Etikai Kódexét magára nézve kötelezőnek tekinti.

Az Egyesület Etikai Kódexe a fent említett dokumentumokat alapul véve készült és annak módszerspecifikus szempontú kiegészítésekkel ellátott mellékleteként szerepel.

Az Etikai Bizottság folyamatosan felülvizsgálja és szükség esetén összhangba hozva az aktualitásokkal, módosítja az EK-t.

Az Egyesület Etikai Kódexének hatálya az Egyesület tagjaira terjed ki, továbbá az Egyesület képzéseiben részt vevőkre terjed ki.

Az Egyesület gondoskodik arról, hogy a belépő tagok, illetve a képzésben részt vevők megismerjék az EK-et. A tagok az egyesületbe való belépéskor – egyben a belépés feltételeként – valamint a képzési szerződés megkötésével, az EK aláírásával ismerik el annak rájuk vonatkozó hatályát.

Az Egyesület valamennyi tagja tudomásul veszi, hogy az etikai szabályok megszegése eljárást von maga után, amelyet az egyesület Etikai Bizottsága folytat le.

Általános alapelvek

1) Felelősség

Az egyesületi tagok terápiás munkájukban, kutatásaik során és publikációikban minden körülmények között a lehető legmagasabb szakmai színvonalat képviselik.

Az Egyesület kiemelt figyelmet fordít a nemzetiségi kisebbségekkel, a speciális csoportokkal (pl. fogyatékkal élőkkel; háborús menekültekkel), valamint a családok támogatásáért végzett munka etikai problémáira.

Az egyesületi tagok minden egyes esetben (terápiák, előadások, nyilvánosság előtti megjelenések, képzések) tisztázzák együttműködésük összes vonatkozását, ha szükséges a kialakított együttműködési feltételeket írásban rögzítik, amelynek egy példányát dokumentációjukban megőrzik.

Az egyesületi tagok tetteik következményeiért teljes körű felelősséget vállalnak és minden tőlük telhetőt megtesznek annak érdekében, hogy szolgáltatásaikat megfelelő módon alkalmazzák.

Az Egyesület nem kelti rossz hírét más egyesületeknek, nem kínálja fel szolgálatait közönségszórakoztatás céljából és távol tartja magát azoktól a gyakorlatoktól melyek törvénybe

ütköznek, nem tudományosak, mitikus, ideológiai vagy okkult jelleggel rendelkeznek, illetve a komplex integratív terápia tudományos tekintélyét csorbítják.

2) Kompetenciák

Az egyesületi tagok szakmai képzettségét az alap képzettség tekintetében a mindenkori hatályos jogszabályok, a módszerspecifikus képzettségét az Egyesület Tanulmányi Bizottságának előírása szabályozza.

Az egyesületi tagok felismerik kompetenciáik határait és csak olyan pszichoterápiás/terápiás/konzultációs tevékenységet folytatnak amelyre – a szakmai munka, a tanulmányok és a saját élmény keretében szerzett – megfelelő kompetenciával, minősítéssel, készségekkel rendelkeznek.

Az egyesületi tagok képesítésüket és kompetenciájukat tevékenységük szakmán belüli vagy nyilvános megjelenítése során sem direkt, sem indirekt módon nem mutatják magasabbnak mint amire jogosultságot szereztek.

Az egyesületi tag az adekvát szakmai munka érdekében hangsúlyt fektet saját személyes fejlődésére. Amennyiben megoldatlan személyes problémája akadályozza munkája megfelelő színvonalú végzését akkor szakmai segítséget keres annak megoldására.

Ha az egyesületi tag a munkája során szaktudását meghaladó problémával szembesül, akkor a kérdésben jártas, tapasztaltabb kolléga szupervíziós segítségét kéri.

Ha az egyesületi tag kollégája szakmai kapacitását, kompetenciáját illetően nem megfelelő magatartást tapasztal, úgy etikai szempontból indokolt az érintett személy figyelmeztetése, melyről ha a kolléga nem vesz tudomást, jelzi azt az Egyesület illetékes szervének.

Az egyesületi tagoknak tájékoztatniuk kell klienseiket saját szakmai kompetenciáikról, képzettségükről és jogosultságaikról, továbbá az általuk használt módszerekről, azok előnyeiről, hátrányairól, kockázatairól és korlátairól, illetve a kezelési alternatívákról.

3) Kapcsolat a kliensekkel és a vizsgálati személyekkel

a) A kezelés és körülményeire vonatkozó szabályok

Az egyesületi tagok nem különböztethetnek meg és nem utasíthatnak vissza diszkriminatív alapon (pl.: nemzetiségi, faji, vallási vagy szexuális irányultság miatt) klienst, aki szakmai segítséget kér tőlük. Egyes esetekben a fentiekől függetlenül, hatályos jogszabály alapján a terapeutát megilleti a megtagadás joga.

A pszichoterápia csak a beteg és a terapeuta teljes önkéntességén alapulhat (Eü. tv. 103§ (3)).

Az egyesületi tagok egyeztetik a kliensekkel: a terápia célját, időtartamát, a találkozások gyakoriságát és a lemondás feltételeit. Amennyiben a kezelés díja a megállapodás részét képezi, az árat és a fizetés módját is megbeszélve szóbeli, írásbeli vagy elektronikus formátumú megállapodást kötnek.

Az egyesületi tag a szerződéskötés során tisztázza kliensével, hogy egy időben egy pszichoterápiás folyamatban vehet részt. Amennyiben a kliens a komplex terápiás módszer igénybevétele mellett dönt, a másik terapeutánál folyamatban lévő terápiáját le kell zárnia. Ennek felelőssége a klienst terheli.

Az egyesületi tag időben közli kliensével, ha méltányolható okokból (pl.: családi körülményeinek vagy egészségi állapotának változása miatt) a kezelést nem tudja folytatni. Ez esetben segíti a klienst a számára legmegfelelőbb szakmai segítség/ellátás megtalálásában.

Az egyesületi tag a kezelési eljárás kialakítását az elfogadott szakmai protokoll és irányelvek mentén úgy végzi, hogy az a terápiás célok lehető leghatékonyabb elérését szolgálja, minimalizálva a kezeléssel együtt járó kényelmetlenséget és a kezelési időt. Amennyiben a terápiás folyamat nem a kitűzött terápiás célnak megfelelően alakul, illetve nem tud reális időhatárokon belül teljesülni, a terapeuta figyelembe veszi az összes lehetséges alternatívát. Az egyesületi tag kliensével – a helyzetet tisztázva, őt a lehetséges alternatívákról tájékoztatva – a terápiát lezárja és kliensét megfelelő szakemberhez delegálja.

b) A gyermekekkel történő terápia

A gyerekterápiák esetén a terápiás szerződést a szülői felügyeleti jogot gyakorlóval, ennek hiányában a törvényes képviselővel, illetve olyan nagykorú személyek esetében, akik hatályos bírósági határozat alapján teljesen korlátozó gondnokság alatt állnak (nem dönthetnek saját ügyeikben) annak törvényes képviselőjével kell megkötöni.

A gyermek együttműködése is feltétele a terápiának (Eü. tv.16§. (1)).

A gyerekekkel való foglalkozás esetén szükséges a szülőkkal vagy törvényes képviselővel, illetve a nyilatkozatban megjelölt, erre jogosult személlyel a terápia menetét és célját egyeztetni (Eü. tv. 16 §). A fentiekben felül a gyermek életkora szerint előírt törvényi rendelkezéseket figyelembe kell venni.

c) A kettős kapcsolat

Az egyesületi tagok nem alakítanak ki kettős kapcsolatot klienseikkel. Kettős kapcsolatnak minősül, ha az egyesületi tag terápiás kapcsolatot létesít: családtaggal, rokonnal, baráttal, közvetlen munkatárssal vagy olyan személlyel, akivel valamilyen más szoros kapcsolatban is áll vagy aki egy másik kliensével szoros kapcsolatban van.

Az egyesületi tagok a terápiás kapcsolatot nem használják fel személyes előny, haszon megszerzésére (pl.: politikai, vallási, üzleti célok, szexuális kapcsolat). Ezen túlmenően tartózkodnak attól, hogy klienseikkel bármiféle a terápia keretein kívüli személyes (pl. szexuális, üzleti, szabadidős) kapcsolatot létesítsenek.

4) A Terápiás/konzulensi munkára vonatkozó etikai szabályok

a) A módosult tudatállapotban végzett munka

A módosult tudatállapotban végzett munka (pl.: hipnózis, KIP) a pszichoterápiás eljárások közé tartozik, így egyéb klinikai- vagy tudományos módszerek része. Az Egyesület tagjainak mindig tudatában kell lenniük, hogy csak azokon a területeken alkalmazhatják ezeket, amely szakterületen megfelelő kvalifikációval és jártassággal rendelkeznek. Ennek következtében a módosult tudatállapottal együtt járó technikák elsajátítása önmagában nem elfogadható alapja a szakmai szolgáltatásnak vagy kutatásnak.

A módosult tudatállapotban végzett beavatkozások során fokozottan tekintetbe kell venni a kliens tudatállapotából és helyzetéből (pl.: csukott szem) fakadó nagyobb fokú kiszolgáltatottságát. Ezért fokozott körültekintéssel kell eljárni a testi érintéssel együtt járó módszerek alkalmazásakor (pl. ideomotoros jelzés instrukciója, szuggesztiók végrehajtásának elősegítése stb.). Érintés alkalmazása előtt a klienst erről tájékoztatni szükséges és hozzájárulását kell kérni.

b) Online térben végzett terápia

Az online pszichológiai szolgáltatások térnyerésével új pszichoterápiás alapforma jött létre (pl.: távpszichológia, távpszichiátria), mely lehet kétszemélyes vagy csoportos folyamat és írásos, hang, képi információkat tartalmazhat a terápia, a konzultáció, az edukáció, a szupervízió területén.

A szakember az online ellátás esetén ugyanazokat a szakmai és etikai standardokat köteles követni, mint amilyeneket a személyes keretek között végzett munkája során követ (pl.: keretek, titoktartás, módszerek, szerződés, dokumentáció, EESZT, adatvédelmi előírások). A jogi kereteket betartva alapvetően fontos a pszichológus, illetve pszichiáter működési engedélyének és felelősségbiztosításának hatálya.

Mivel az online terápiát a verbális hangsúly jellemzi, ezért a dekompenzálódás, a regresszív folyamatok esetleges kibontakozása okán fontos a terápia indikációjának adekvát megállapítása. Lehetőség szerint a pszichoterápiás felmérésre és megállapodásra személyes találkozásokon kerüljön sor, ahol mérlegelni lehet a távterápia lehetőségét/ellenjavallatait és megállapodni a technikai részletekről is.

Az online ülések esetében fontos figyelembe venni, hogy előfordulhatnak technológiai elakadások. Ezen szolgáltatás esetleges kockázatairól tájékoztatni kell a klienseket és ezek gyakorlati részleteit előre meg kell beszélni.

5) Titoktartás és adatkezelés

a) A titoktartás általános szabályai és követelményei

Az egyesületi tagok tevékenységére a hatályban lévő titoktartási és adatvédelmi jogszabályok vonatkoznak.

Az egyesületi tagok terápiás tevékenységük alatt titoktartási kötelezettséggel bírnak a folyamat során tudomásukra jutott mindennemű információért. Minden terápiás titoknak minősül ami a terápián elhangzik: amit a kliensek szóban vagy írásban nyilatkoznak; amit a terapeuták a klienseikről gondolnak, vélnek és ahogyan helyzetüket megjelenítik; valamint a kliens összes személyazonosító adata. A titoktartási kötelezettség a terápia lezárulta után korlátlan ideig fennáll.

A titoktartás e pontba foglalt szabályai a terápia folyamatában hivatásszerűen részt vevő személyekre egyaránt alkalmazandók.

Az egyesületi tagot titoktartási kötelezettsége alól mentesítheti:

- a kliens írásos beleegyezése/nyilatkozattétele;
- amennyiben ezt a törvény elrendeli;

- vagy mások életének, testi épségének és egészségének védelme szükségessé teszi. (Eü. tv. 25. § (3))

Az egyesületi tagok tájékoztatják klienseiket a hivatásukkal együtt járó titoktartási kötelezettségükről, valamint a jogszabályokban előírt jelentési kötelezettségeikről is.

Szupervízió, csoportos esetmegbeszélésen csak anonim módon jelenhetnek meg a páciensekről szóló vagy tőlük származó információk. Ez az esetet ismertető felelőssége. Beazonosítható információkat a terapeuták csak a páciens előzetes írásos engedélyével használhatják fel oktatásra, publikálásra és a terápiában nem hivatásszerűen résztvevők előtt történő bemutatásra.

b) Hang- és képrögzítő eszközök használata

Hang- és képrögzítő eszközök használatára csak a kliensek előzetes, részletes tájékoztatása után és írásos beleegyező nyilatkozata alapján kerülhet sor. A nyilatkozatnak tartalmaznia kell a hang/képrögzítés módját, időtartamát és felhasználhatósági körét (pl.: oktatás, csoportos esetmegbeszélés/esetismertetés vagy szupervízió, szakmai továbbképzés, szakmai konferencia, laikus közönség stb.).

A felvételek biztonságos, a titoktartás szabályainak megfelelő módon való megőrzésének és felhasználásának felelőssége a terapeutáé. A felvételt a páciensnek kiadni nem köteles.

Az egyesületi tagok az általuk tárolt vagy leselejtezett anyagok esetében is gondoskodnak a titoktartásról, illetve felkészülnek arra az esetre is, ha ők maguk bármilyen okból elérhetetlenné válnának.

c) Dokumentáció

A pszichoterápiás kapcsolat során elkészült minden dokumentációt illetéktelen személyek számára hozzá nem férhető módon kell kezelni és a hatályos törvényeknek megfelelő módon és ideig tárolni.

A dokumentáció egyéb formáiban a mindenkor hatályos adatvédelmi jogszabályok az irányadóak.

d) Kutatás – publikálás – előadás

A kutatást végző egyesületi tag a legteljesebb mértékben ismerje meg a humán orvostudományi kutatásokra vonatkozó jogszabályokat és köteles betartani azokat.

Ha a pszichoterapeuták a pszichoterápia során kutatást is végeznek, akkor ezt világosan közölniük kell. (Eü. tv. 134-135§.: Tájékoztatási kötelezettség; valamint 157§-tól 164§-ig: Az emberen végzett orvostudományi kutatások.)

A vizsgálatot minden esetben kellő tisztelettel (pl.: a résztvevő személyek méltósága, testi-, lelki- és egzisztenciális jólléte, valamint kapcsolati helyzetének figyelembevételével), az alapvető emberi- és szabadság jogok szem előtt tartásával tervezi és folytatja le.

A kutató tiszteletben tartja az egyén jogát, hogy bármikor visszautasítsa a részvételt vagy kilépjen a kutatásból.

A kutatást végző egyesületi tag felelős azért, hogy a kutatásban az etikai előírások, normák be legyenek tartva.

A publikációk megjelenésekor az egyesületi tag győződjön meg arról, hogy a közzétételben résztvevő szervezetek, (pl.: kiadók, stb.) a közölt információt megfelelően kezelik és azok pontosak, tárgyyszerűek.

A kutatást végző egyesületi tag köteles közzétenni, ha más személyek is együttműködtek egy adott eredmény és publikáció létrejöttében, nevesítve a közreműködés mértékét és módját. Idézet vagy hivatkozás közzétételekor köteles szöveghűen idézni, kerülni a plagizálást és korrekt módon nevesíteni, hogy az idézett szövegrész/adat kitől származik.

6) Szakmai- és szakmaközi kapcsolatok

a) Együttműködés a kollégákkal

Az egyesületi tag tudatosan viszonyul folyamatos szakmai fejlődéséhez. Az elméleti tudás megszerzése mellett intenzív kapcsolatot tart fenn kollégáival, rendszeres résztvevője szakmai konzultációknak, esetmegbeszéléseknek, továbbképzéseknek, konferenciáknak, szupervízióknak.

Az egyesületi tagok kölcsönösen segítik egymás munkáját, szükség esetén szakmai kérdésekben konzultálnak egymással.

Az egyesületi tagok törekszenek arra, hogy ismerjék a társszakmák kompetencia területeit. A más szakemberekkel való szakmai együttműködés révén biztosítják, hogy klienseiknek, a lehető legszakszerűbb szolgáltatást nyújtsák, illetve kellő erőfeszítéseket tegyenek a szükséges kiegészítő vagy alternatív segítség igénybevétele irányába.

Az egyesületi tagok tisztában vannak és számolnak azon szakmai csoportok hagyományaival és tevékenységével, melyekkel együtt dolgoznak és e csoportokhoz kooperatív módon viszonyulnak.

Az Egyesület azon tagjaira, akik a társszakmákat képviselik az egyesületi munkában, a saját szakterületükre vonatkozó etikai szabályok is érvényesek (pl. a gyógypedagógusok esetében a Gyógypedagógusok Etikai Kódexe).

Az egyesületi tagok, amennyiben tudomásukra jut, hogy terapeuta kollégájuk etikai szabályt sértett vagy mást ilyen cselekedetre buzdít, elsőként az érintett felet tájékoztatják, majd ezt az Egyesület Etikai Bizottságának jelzik.

Az egyesületi tagok megnyilvánulásaikban kötelesek tiszteletben tartani és megvédeni az Egyesület jó hírnevét.

Az egyesületi tagok az Egyesületre, szerveire, tisztségviselőire vonatkozó kritikai tartalmú nyilatkozataikat mindenképp az Egyesület szervei (Közgyűlése, Vezetősége, aktuálisan érintett bizottságai) előtt fogalmazzák meg.

Az egyesületi tagok kritikájukat, megállapításait, észrevételeiket mind az Egyesület szervei, mind a nyilvánosság előtt a tényyszerűség, a szakszerűség és az emberi méltóság tiszteletben tartásának keretei között kötelesek megfogalmazni.

Az egyesületi tagok az Egyesülettel kapcsolatos jogi és egyéb természetű vitáikat elsődlegesen az Egyesülettel, annak szerveivel való egyeztetés útján oldják meg.

b) Együttműködés az Egyesületben tevékenységet ellátó külső képzőkkel

Amennyiben az Egyesület külső képzést fogad be a módszerek gazdagítása céljából vagy vendég előadót hív, ezen külső előadók kötelesek az Egyesület Szervezeti és Működési Szabályzatának rendelkezéseit, így az Etikai Kódexet is magukra nézve kötelezőnek elfogadni a képzés idejére. A külső képzőkre így ugyanazok a szakmai, jogi, adatvédelmi, etikai standardok vonatkoznak, mint az Egyesület tagjaira.

Minden esetben egyeztetni kell a képzés előtt az együttműködés szabályait, ezeknek szakmai, jogi, etikai vonatkozását, melyet írásban rögzíteni szükséges megállapodás, illetve szerződés formájában.

c) Együttműködés tanítványokkal

Szupervíziót, képzést tartó egyesületi tagok folyamatosan képzik és továbbképzik magukat. Megszerzett tudásukat a kliensek, a képzésben résztvevők, a kollégák, a hallgatók, a közösségek és a közvélemény részére elérhetővé teszik. Kötelességük a képzésben résztvevők és más szakmabeliek szakmai fejlődését elősegíteni, bátorítani.

Szupervíziót, képzést tartó egyesületi tagok részéről nyomatékosan hangsúlyt kap, hogy munkakapcsolatukat a képzésben résztvevőkkel, hallgatókkal, munkatársakkal nem használják fel személyes előny megszerzésére, politikai, vallási célok elérésére, üzleti érdekek kiaknázására és egyéb (pl. szexuális) kapcsolatteremtésre.

A szupervízor- és kiképző egyesületi tagok az etikai előírásokat, normákat egyértelműen és határozottan képviselik. Feladatuk és kötelességük az etikai szabályok átadása, illetve annak szellemében mintát adni a képzésben résztvevők számára.

A szupervízor- és kiképző egyesületi tagok az ismeret átadás során minden helyzetben a lehető legmagasabb színvonalú, aktuális, adekvát elméleti ismeretanyag és gyakorlati készségek átadására törekcsenek.

d) Nyilvánossággal való kapcsolat

Nyilvánosság előtti nyilatkozat többek között: a folyóirat, a könyv, a lista, a könyvtár, az internet, a televízió, a rádió vagy mozgóképek (plakát, szórólap) útján történő kommunikáció.

Ezek a nyilatkozatok nem tartalmazhatnak:

- a) hamis, félrevezető, vagy tisztességtelen kijelentést;
- b) részinformációk megjelenítéséből fakadóan tények téves értelmezését;
- c) az egyesületi tag szolgáltatásának vagy termékének minőségére vonatkozó ajánlást klientsztól;
- d) olyan tartalmat amely inadekvát, túlzó elvárásához vezet;
- e) olyan kijelentést amely szokatlan, egyedi, vagy egyedülálló képességeket sugall;
- f) olyan tartalmat amely felébresztheti a kliens félelmeit, szorongását, ha nem juthatna hozzá a felajánlott szolgáltatáshoz;
- g) olyan tartalmat amely – a kínált szolgáltatást más szolgáltatásokkal összevetve – annak előnyeire utal;

- h) árukapcsolást: olyan kijelentést amely szerint a terápiás szolgáltatást, csak úgy teszi elérhetővé, hogy azzal egyidőben más szolgáltatást, terméket, tanfolyamot, oktatást stb., is igénybe vesz.
- i) fizetett hirdetés esetén, ennek ténye jelenjen meg a közleményben.

Szakmai szolgáltatás meghirdetése esetén az egyesületi tagok a következő információkat adhatják meg a szolgáltatással kapcsolatban:

- a) név;
- b) legmagasabb szakmai végzettség;
- c) szakmai testületi tagság;
- d) cím;
- e) telefonszám;
- f) rendelési idő;
- g) a kínált pszichológiai szolgáltatások rövid listája;
- h) tájékoztatás a díjakról;
- i) beszélt idegen nyelvek;
- j) a biztosítással vagy harmadik fél általi díjtámogatással kapcsolatos tájékoztatás;
- k) továbbá olyan információk is megadhatók, amelyek nem ütköznek az Etikai Kódex nyilatkozatokról szóló előírásaival.

Médiában közzé tett reklámok esetén a megjelenő tartalom csak előre rögzített, az egyesületi tag által jóváhagyott anyag lehet. Az egyesületi tag megőrzi a hirdetések és a közvetítések másolatait.

Az egyesületi tagok nyilvánosság felé közölt nyilatkozataikban kötelesek tiszteletben tartani és megvédeni az Egyesület jó hírnevét.

Az Egyesület külső és belső kommunikációjának legfontosabb folyamatainak meghatározása az Egyesület Kommunikációs Bizottságának hatáskörébe tartozik (például: kapcsolattartás a sajtóval, a szervezeti célok és értékek kommunikálása a külvilág felé, online felületeken történő kommunikáció koordinálása, média és lakossági tájékoztatás különböző formái, valamint a szakmai, civil és kormányzati szervezetekkel való kapcsolattartás).